

"Vanitas vanitatum et omnia vanitas"

Un relat de: [Joan Colom](#)

Com que l'amic Carles només m'ha autoritzat a desvelar-ne el nom (per als lectors serà Carles Xxx i Yyy), diré que l'avi patern, Salvador Xxx i Espinosa de los Monteros, el va estar preparant de ben petit per fer-se càrrec dels llibres que posseïa i que eren el seu orgull: més de mil volums, des de molts exemplars enquadernats en rústica (alguns dels quals, amb els fulls sense tallar, delataven que encara ningú no se'ls havia llegit) fins a d'altres de tapa dura que, sense merèixer en rigor la qualificació de peces de bibliòfil, tenien cert valor, com l'obra de Jean-Jacques Barthélemy "Viaje del jóven Anacarsis á la Grecia á mediados del siglo cuarto antes de la era vulgar" en edició de 1845, en quatre volums (la més antiga), o aquella "Sagrada Biblia" traduïda en 1823 per Fèlix Torres i Amat, en edició de 1873 profusament il·lustrada per Gustave Doré (també en quatre volums, de 32 x 42 x 6 cms. cadascun, sens dubte la més aparatosa). L'amic Carles va incrementar-los en uns cinc-cents més, la majoria d'ell i la resta traslladats des del pis de la seva mare, quan aquesta va decidir que no volia tornar-hi perquè s'estimava més quedar-se a la Residència Centre Parc, on havia ingressat provisionalment mentre el seu fill buscava algú de confiança per assistir-la a casa, i va haver de llogar-lo. Però ja es veia que aquell esperit de patrimoni cultural familiar que havia d'anar passant de pares a fills era una quimera, no en si mateix però sí ateses les circumstàncies: en el pla personal, la continuïtat generacional s'havia trencat (el pare de l'amic Carles va ser fill únic i ell no ha tingut germans ni fills) i, en el tecnològic, no només les reproduccions d'obres d'art en color havien donat un salt qualitatiu amb el pas de la dècada dels cinquanta als seixanta, sinó que amb el canvi de segle els formats digitals ja havien començat a desplaçar els llibres en paper. Així, per exemple, l'obra "Summa Artis", a la qual l'avi Salvador s'havia subscrit des de l'aparició del primer volum en 1931, a la seva mort en 1969 va quedar interrompuda en el tom XX; en els anys vuitanta, l'amic Carles va estar a punt d'adquirir els 12 volums que havien sortit mentrestant (a hores d'ara creu que la col·lecció arriba a 49), però finalment ho va deixar córrer i es va estimar més subscriure's a la "Història de l'Art Català" en vuit volums, igual que vint anys abans el seu pare havia preferit comprar-se els nou de les "Obras Completas de José Ortega y Gasset". És a dir que, amb tots aquests llibres i amb els més de sis-cents CDs que s'havia anat comprant, bàsicament de música culta (només 60, obres de J. S. Bach) i de jazz (només 40, interpretacions de Sonny Rollins), li passa com amb altres coses: que no tenint més família que cosins i cosines de la seva edat o més grans que només es veuen quan mor algú de la colla, amb fills i nets que gairebé no coneix, pensa que, mort ell, qui primer arribi al pis ja s'ho farà. I, com que una de les coses que li produeix més tristesa, anant pel carrer, és trobar-se aquelles piles de llibres deixades al peu d'un contenidor per a paper i cartró, que denoten el traspàs del propietari i uns hereus potser poc aficionats a la lectura però encara amb certa sensibilitat, perquè si no hagués estat així els llibres haurien anat a parar directament al contenidor, tracta de no pensar-hi massa sovint. Paradoxalment, ha mantingut un hàbit après de l'avi Salvador, més per imitació espontània que no perquè aquest l'hagués alligonat explícitament: guardar retalls de premsa entre els fulls d'algun llibre dedicat a la temàtica objecte de la notícia. Diu que ho fa d'esma, tot i saber que d'aquesta ampliació del contingut del llibre no n'ha de gaudir ningú.

L'altre dèria de l'avi Salvador era la documentació sobre els seus avantpassats, consistent en els fulls de serveis del seu pare i del seu besavi, ambdós militars, i en un resum d'onze pàgines mecanoscrites on sobtava que hi incorporés prolixes referències a famílies amigues i que en canvi ignorés olímpicament l'ascendència de la seva dona, l'àvia paterna de l'amic Carles, que despatxava amb un lacònic "Yo, Salvador, casé con la leridana Pilar Botines Font en el año 1917, a los 26 años de edad, y ella a los 22". De petit, l'amic Carles es pensava que les freqüents picabaralles entre els avis tenien més de broma pactada que d'autèntica desavinença, però un cop morts tots dos va saber per sa mare que el joc no era tan innocent i que hi havia hagut motius per als retrets mutus. L'avi Salvador era fill de militar però antimilitarista, menjacapellans i tenia una difusa ideologia socialista, però en el fons presumia d'avantpassats discretament aristocràtics. Ell mateix, nascut a Cuba en 1891, fill d'un capità de l'exèrcit colonial espanyol i que, gairebé com tots els colons, havia estat repatriat a la exmetròpoli després de la derrota de 1898, també se sentia orgullós del segon cognom Espinosa de los Monteros. Perquè em fes una idea de com n'era, de presumit, l'amic Carles em comentava que, com que també li era padrí, preferia que s'adrecés a ell per aquest atribut, perquè allò de dir-li avi o iaio en públic posava de manifest que ja tenia una edat avançada...

Com que l'amic Carles no tenia clar què n'havia de fer amb aquests documents (vull dir si endur-se'ls a València o deixar-los a Barcelona; llençar-los, mai de la vida!) i la present estada a Barcelona s'ha allargat força més del previst, ha optat per transcriure'ls en arxius Word i evitar així ficar paperassa a la maleta. A València ja decidirà que en fa, d'aquesta informació que ha pogut incrementar gràcies a Internet. Diu que, per contrarestar la presència destacada del besavi de l'avi Salvador, Carlos Favre d'Aunoy Macarty o, simplement, Carlos d'Aunoy (Nova Orleans, Louisiana, 1774 - Barcelona, 1838), que malgrat aquests cognoms fou un militar espanyol condecorat per diverses accions a la Guerra del Francès i que culminà la seva carrera en actiu com a Governador de Lleida, amb el grau de Tinent General, també ha transcrit un article publicat en 1962 a la secció "Figures lleidatanes" de la revista mensual del Centre Lleidatà de Barcelona, dedicat al pare de la seva àvia Pilar:

l'Eusebi Botines i Gayó (La Granadella, 1863 - Barcelona, anys vint), que a diferència del militar no té cap làpida commemorativa a Lleida però que també féu moltes coses per a aquesta ciutat, on va transcórrer la major part de la seva vida. Dels avis materns, Joan Yyy i Riembau i Maria Rossell i Poch, l'amic Carles només sap que eren del Baix Penedès, d'ascendència pagesa i que, quan van decidir migrar al barri de Sants de Barcelona, a principis dels anys vint, ja tenien un nen i tres nenes; la petita va morir i dos anys després va néixer l'Anna, mare de l'amic Carles i l'única nascuda a Barcelona. Suposa que ja s'imaginaven que a la gran ciutat no tot serien flors i violes, sinó que els esperava una dura vida de proletaris: ell va treballar de vidrier i ella d'aprestadora. Només un parell d'anècdotes, referides a l'avi Joan: la primera, una dita molt celebrada per fills i nets, quan afirmava tot seriós que el seu pare havia estat "l'home més guapo d'El Vendrell" (l'amic Carles situa la fesomia de l'avi a mig camí entre Ike Eisenhower i Eddie Constantine, és a dir que no es devia d'assemblar gaire a son pare); la segona que, de jove, quan treballava de cotxer entre l'estació de tren de Sant Vicenç de Calders i els barris marítics Coma-ruga i Sant Salvador, una vegada va transportar ni més ni menys que a Pau Casals.

Era clar que l'amic Carles estava entestat a trobar alguna ocupació que, emplenant satisfactòriament part del seu temps, com abans d'emmalaltir la Paca havia passat amb el blog "[Sudokus Hexagonals Simètrics \(SHS\)](#)", fes més passador el seu aïllament. Perquè a València no ho sé, però em consta que els amics que té a Barcelona es poden comptar amb els dits d'una mà, i que jo en sóc un. En realitat (i que això quedi entre els lectors i jo), quan m'havia preguntat per què la mort de l'Elisa no l'havia afectat tant com la de la Paca i jo vaig sortir del pas dient-li que la segona era més recent i que amb la Paca, a més, havien transitat plegats el dur camí de la incertesa, el precari optimisme, l'evidència que la qualitat de vida d'ella anava en caiguda lliure i la desesperança final, m'havia reservat una tercera raó, massa brutal per fer-li avinent: que en anar-se'n l'Elisa (fins dos mesos abans de la mort, ignorava la gravetat del seu estat) encara li quedava la Paca, però en anar-se-li aquesta s'ha quedat més sol que la una.

Prou que ho deu saber, l'amic Carles! Si no, no s'entendria aquesta obstinació a cercar activitats engrescadores (deixem-ho en motivadores perquè, engrescar-lo de debò, ja no l'engresca res). Descartat algun tipus de voluntariat (tampoc no ho tenia massa clar i jo he acabat de treure-li del cap, perquè li caldria una autoconfiança que ara per ara no té) o tornar a dibuixar (afirma haver-ho intentat però que, després de tant de temps sense practicar, els resultats eren decebedors), se m'ha despenjat amb una idea de bomber que m'ha fet veure d'on venia tanta insistència a parlar-me de l'heroic militar Carlos Favre d'Aunoy i de l'enginyós tècnic Eusebi Botines i Gayó: escriure relats curts on interactuessin el primer (que va viure a cavall dels segles XVIII i XIX), el segon (XIX i XX) i ell mateix (XX i XXI). Això sí, sense recórrer a dubtosos viatges d'anada i tornada per l'espaitemps relativista, mitjançant salts a l'hiperespai, túnels o forats de cuc. Més que en la Ciència-Ficció, els relats s'instal·larien en el gènere Fantàstic o, si m'apureu, ni això: té pensat que els personatges es comunicaran des d'èpoques diverses simplement per art de la màgia literària, amb tanta legitimitat com, per exemple, la convenció que permetrà que tots tres monologuin i dialoguin fent ús d'una mateixa variant del català oriental: la barcelonina de l'amic Carles. Tot i que és segur que l'Eusebi Botines va mantenir la parla lleidatana fins a la seva mort en Barcelona; si més no, l'amic Carles dóna fe que això és el que va passar amb els fills (tret de la filla gran que, amb un bon casori i una vida més cosmopolita, no va trigar a perdre l'accent de la terra ferma). I, pel que fa a Carlos d'Aunoy, també és segur que sabia parlar francès (per origen familiar i pels dos anys de captiveri a França) a més del castellà, i molt probablement comprenia algunes variants del català occidental: en concret, el valencià apitxat (va viure el segon setge de València, fins la capitulació i l'empresonament) i el lleidatà (sis anys com a Governador).

No he mirat de dissuadir-lo, perquè ja em sembla bé que es dediqui a coses que l'ajudin a remuntar l'estat d'ànim, però l'he demanat si es veu amb cor d'articular desenvolupaments de ficció, versemblants però alhora imaginatius, sobre unes dades biogràfiques tan puntuals com escasses, i si no li farà mandra documentar-se mínimament sobre els escenaris de l'acció, per tal de no incórrer en anacronismes que fàcilment serien detectats per lectors amb un coneixement més precís de llocs i èpoques. M'ha contestat que de petit sí que en tenia, d'inventiva, però que amb el transcurs dels anys la inspiració ha anat minvant, paral·lelament al desinterès per la lectura de novel·la. Quant al rigor històric, diu que tampoc cal exagerar, que no és el mateix publicar a "Relats en Català" que fer-ho professionalment; que no pensa viatjar ni consultar arxius i que la recerca es limitarà a les possibilitats que li dóna ser un internauta no massa expert. També diu que no hi ha cap compromís en la regularitat de la producció i que, en última instància, sempre és a temps de repensar-s'ho i fer-se enrera sense haver publicat cap episodi, si acaba adonant-se que la seva capacitat no estava a l'altura d'un projecte que, en el fons, pretenia ser una manera heterodoxa de donar compliment als vanitosos desitjos de l'avi Salvador: que el senyor d'Aunoy i la seva descendència passessin a la posteritat. En aquest cas, ha afegit amb sornegueria, qui quedaria com un drap brut seria jo, per estar anunciant ara mateix aquesta sèrie de relats.